

doi: 10.5281/zenodo.3497128

**ОБҐРУНТУВАННЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ
ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЧАСТИН РОЗПОВІДІ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

*Foundation of Psychodiagnostic Methods of Studying the Structural Parts of
Preschool Children's Story*

Yuliia Krolivets

Lecturer

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University

yuliadiadiusha@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2476-5772>

Absrtact

The article presents the method of diagnostics of structural parts of preschool children's story developed by the author. The results of the trial experiment conducted to verify the reliability of the results are presented. The effectiveness and reliability of the psychodiagnostic technique developed by the author and the reliability of the results are proved.

Key words: *story, psychodiagnosics, methods, experiment, preschool children.*

Вступ
Introduction

Розповідь у порівнянні з іншими типами висловлювання – функціонально-смысловими типами мовлення – складається з незмінних компонентів: експозиції, зав'язки, розвитку подій, кульмінації, розв'язки. Без означених структурних елементів розповідь втрачає свої головні композиційні ознаки. Структура розповіді вимагає чіткої наступності, не допускає перестановки в часі (початок події, її розвиток і кінець) (Калмикова, 2003). Враховуючи сучасні розвідки психолінгвістичної науки, встановлено відсутність релевантного психодіагностичного інструментарію вивчення операцій композиційного структурування частин розповіді в дошкільників, тому мета дослідження полягала в створенні методики діагностики структурних частин розповіді дітей дошкільного віку й перевірці її надійності.

Методи та методики дослідження. *Methods and Techniques of the Research*

У процесі проведення психодіагностичного дослідження використовувалися методи: *опитування дітей* – фіксація їхніх висловлювань на диктофоні, *пілотажний експеримент* – здійснення процедури опитування й фіксації стану розвитку операцій визначення й дотримання структурних частин розповіді та отримання даних про надійність методики.

Результати *Results*

Мета пілотажного експерименту полягала в перевірці надійності експериментальної психодіагностичної методики та достовірності експериментальних даних, отриманих згідно з означеною методикою, що присвячена дослідженню продукування дітьми композиційних структурних частин розповідей дітьми дошкільного віку. В експерименті взяли участь 47 дітей: 24 дітей середнього дошкільного віку та 23 дітей старшого дошкільного віку ЗДО «Дубок» Черкаської області. Дошкільникам пропонувалося виконати два завдання:

1. *Завдання на виокремлення дітьми дошкільного віку структурних елементів розповіді.*

Психолог зачитував дітям оповідання, на основі якого потім ставив запитання: «Як почалася історія?» (*визначення експозиції*), «Що відбулося потім?» (*виокремлення зав'язки, розвитку дій*), «Що було тобі найцікавішим в розповіді?», «Що найбільш сподобалось?», «Що тебе найбільш засмутило?» (*кульмінація*), «Чим закінчилася історія?» (*розв'язка*). Діагностика проводилася за двома оповіданнями, а саме: В. Сухомлинського «Найгарніша мама» та Л. Письменної «Подарунок Морської Свинки». Правильні відповіді дітей фіксувалися в протоколі.

Критерії оцінювання: за кожну правильну відповідь досліджуваний отримував 1 бал і в сумі міг отримати 10 балів за два оповідання.

2. Завдання на визначення того, як діти дошкільного віку дотримуються композиційних частин розповіді.

Психолог пропонував дітям скласти розповіді як з власного досвіду, так і за серією сюжетних картинок, потім здійснював аналіз мовленнєвих продуктів випробовуваних й відзначав в протоколі використані ними структурні елементи розповіді.

Критерії оцінювання: за кожну правильну відповідь досліджуваний отримував 1 бал і в сумі міг отримати 10 балів за дві розповіді.

З метою виявлення достовірності результатів дослідження, методика проводилась повторно з тими ж дітьми через місяць. Результати аналізу мовленнєвих операцій з композиційного структурування частин розповіді представлені в табл. 1.

Таблиця 1. *Стан розвитку в дітей дошкільного віку операцій з визначення структурних частин розповіді*

Рівні розвитку операцій	Операції з виокремлення структурних частин розповіді			
	Середній дошкільний вік		Старший дошкільний вік	
	I-а част. досл. %	II-а част. досл. %	I-а част. досл. %	II-а част. досл. %
Високий	15,66	16,66	21,73	26,08
Достатній	25,00	29,16	30,43	34,78
Середній	34,33	37,50	30,45	26,08
Низький	25,01	16,68	17,39	13,06

Стан розвитку в дітей дошкільного віку операцій з продукування структурних частин розповіді представлено в табл. 2.

Таблиця 2. *Стан розвитку в дітей дошкільного віку операцій з продукування структурних частин розповіді*

Рівні розвитку операцій	Операції вживання структурних частин розповіді			
	Середній дошкільний вік		Старший дошкільний вік	
	I-а част.досл. %	II-а част.досл. %	I-а част.досл. %	II-а част.досл. %
Високий	–	–	–	–
Достатній	16,67	20,83	21,73	26,08
Середній	16,7	20,83	26,09	30,43
Низький	66,63	58,34	52,18	43,49

Дані таблиць засвідчують, що в процесі проведення повторного дослідження не спостерігалось значних відмінностей стану сформованості в дошкільників операцій композиційного структурування частин розповіді, що підтверджує й критичне значення *t*-критерію Стьюдента при рівні значущості $p > 0,05$. Це дає підстави стверджувати про ефективність й надійність розробленої автором психодіагностичної методики і достовірність отриманих результатів.

Висновки *Conclusions*

Перевагою означеної методики є передусім те, що вона надає можливість вивчати феномен «усне розповідне мовлення» як з огляду на функціонування внутрішньо-мовленнєвих операцій, так і зовнішньо-мовленнєвих операцій; одночасно діагностувати стан і рівні розвитку операцій композиційного структурування елементів розповіді, які дають змогу фіксувати здатність мислення дітей встановлювати часові (темпоральні) зв'язки, виражати в мовленні послідовність подій.

Література *References*

Калмикова, Л.О. (2003). *Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти*. Київ.